

Designing an Efficient Management Model for Physical Education Lessons in Deprived Areas

Mohamad Javad Velayati¹, Mina Hakakzadeh*², Salman Soltaninejad³

Abstract

The purpose of this research was to design an efficient management model of physical education lessons in deprived areas. The current research method is based on a qualitative approach to the foundational data method (Strauss and Corbin's systematic model), which was conducted in the field in terms of the fundamental purpose and in terms of data collection. The statistical population of the current research includes academic elites (experience of conducting at least two researches in the field of the research subject) and experts in the field of physical education in schools and active educational groups in deprived areas. Interviews were used as the primary instrument, and data analysis was performed through open, axial, and selective coding. The participants included physical education teachers with working experience in underprivileged areas and school principals from these areas (with a minimum of 5 years of experience and a doctoral degree), who were selected through purposive sampling (18 individuals). The study followed a qualitative research approach based on grounded theory. The model of efficient management of physical education courses in deprived areas is affected by causal conditions (human resources and the nature of deprived areas) and by considering extractive strategies (management, educational and motivational) which are affected by background conditions (facilities, laws and regulations and cultural) and the intervening conditions (economic, sports teacher, environment and educational content). By the use of this model we can witness the emergence of sports consequences, improvement of the condition of sports teachers and behavior. It is hoped that the results and suggestions of the present research can contribute to the quality of physical education lessons in deprived areas.

Key words: sports infrastructure, sports teacher, deprived areas, physical education lesson. Introduction

1. PhD student in sports management, Kerman Branch, Islamic Azad University, Kerman, Iran
velayati_m@yahoo.com

2. Assistant Professor, Department of Physical Education, Kerman Branch, Islamic Azad University, Kerman, Iran. (Corresponding Author) minahakakzadeh@gmail.com

3. Assistant Professor, Department of Physical Education and Sports Sciences, Kohnouj Branch, Islamic Azad University, Kohnouj, Iran. soltaninejad_s@yahoo.com

طراحی مدل مدیریت کارآمد درس تربیت بدنی در مناطق محروم

محمد جواد ولایتی^۱، مینا حکاک زاده^{۲*}، سلمان سلطانی نژاد^۳

پذیرش ۱۴۰۳/۱۰/۰۹

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۰۸/۰۲

چکیده

هدف از تحقیق حاضر، طراحی مدل مدیریت کارآمد درس تربیت بدنی در مناطق محروم بود. روش تحقیق حاضر، با رویکرد کیفی به روش داده بنیاد (مدل سیستماتیک اشتراوس و کوربین) است که از نظر هدف بنیادی و از نظر جمع آوری داده‌ها به صورت میدانی انجام گرفت. جامعه آماری تحقیق حاضر، شامل نخبگان دانشگاهی (سابقه انجام حداقل دو پژوهش در زمینه موضوع پژوهش) و صاحب‌نظران حوزه تربیت بدنی در مدارس و گروه‌های آموزشی فعال مناطق محروم، دبیران تربیت بدنی با سابقه فعالیت در مناطق محروم و مدیران مدارس مناطق محروم (سابقه حداقل ۵ سال فعالیت در این مناطق و تحصیلات دکتری) میباشد که به روش نمونه‌گیری هدفمند انتخاب شده‌اند (۱۸ نفر). تجزیه و تحلیل داده‌ها جهت کدگذاری باز، محوری و گزینشی از رویکرد کیفی گراند تئوری استفاده شد و با تحلیل مصاحبه‌ها، کدگذاری باز انجام گرفت. الگوی مدیریت کارآمد درس تربیت بدنی در مناطق محروم، متأثر از شرایط علی (منابع انسانی و ماهیت مناطق محروم) است و با در نظر گرفتن راهبردهای استخراجی (مدیریتی، آموزشی و انگیزشی) که متأثر از شرایط زمینه‌ای (امکانات، قوانین و مقررات و فرهنگی) و شرایط مداخله‌گر (اقتصادی، معلم ورزش، محیطی و محتوای آموزشی) میباشد، میتواند شاهد ظهور پیامدهای ورزشی، بهبود وضعیت معلمان ورزش و رفتاری بود. امید است نتایج و پیشنهادات پژوهش حاضر بتواند زمینه کیفیت‌بخشی به ساعات درس تربیت بدنی در مناطق محروم را به همراه داشته باشد.

واژه‌های کلیدی: زیرساخت ورزشی، معلم ورزش، مناطق محروم، درس تربیت بدنی.

مقدمه

ورزش و فعالیت بدنی یک عامل مهم توسعه پایدار است (ویلسون^۱ و همکاران، ۲۰۲۲). سهم فزاینده ورزش در تحقق توسعه و صلح، ارتقای بردباری و احترام آن برای همه شناخته

۱. دانشجوی دکترای مدیریت ورزشی، واحد کرمان، دانشگاه آزاد اسلامی، کرمان، ایران.
velayati_m@yahoo.com

۲. استادیار گروه تربیت بدنی، واحد کرمان، دانشگاه آزاد اسلامی، کرمان، ایران (نویسنده مسئول)
minahakakzadeh@gmail.com

۳. استادیار گروه تربیت بدنی و علوم ورزشی، واحد کهنوج، دانشگاه آزاد اسلامی، کهنوج، ایران
soltaninejad_s@yahoo.com

4. Wilson

شده است (قطعه‌نامه مجمع عمومی سازمان ملل متحد ۲۰۲۰، به نقل از بال^۱ و همکاران، ۲۰۲۰). ترویج برنامه‌های ورزشی به‌عنوان عامل تغییر، در دستور کار سند ۲۰۳۰ برای توسعه پایدار که توسط سازمان ملل متحد تصویب شد، همان چیزی است که از دهه ۱۹۶۰ در سیاست‌ها و خط‌مشی‌گذاری‌ها تبلیغ شده است، اعتقاد بر این است که ورزش رفتار مثبت را تقویت می‌کند و در میان سایر نتایج مثبت، از فعالیت‌های مجرمانه جلوگیری می‌کند (میزدراک^۲ و همکاران، ۲۰۲۱).

تعدادی از فرضیه‌ها در سطوح چندگانه نشان می‌دهند که ورزش می‌تواند به بهبود عوامل روان‌شناختی و تقویت تاب‌آوری کمک کند (خان^۳ و همکاران، ۲۰۲۱). در عین حال، فعالیت بدنی برای سلامتی، رشد و رفاه در کودکان و نوجوانان ضروری است و طیف وسیعی از مزایای مرتبط با سلامت و تندرستی جسمی و روانی را ارائه می‌دهد (وایت^۴ و همکاران، ۲۰۲۱)، توسعه ارتباطات و مهارت‌های اجتماعی (اسمیز^۵ و همکاران، ۲۰۲۲)، شناخت، پیشرفت تحصیلی و سواد بدنی (ویلسون و همکاران، ۲۰۲۲) بخشی از مزایای فعالیت بدنی و ورزش است. این در حالی است که در اکثر کشورهای جهان، مدارس زمینه‌بخش مهمی از فعالیت بدنی و ورزش موردنیاز کودکان و نوجوانان را تدارک می‌بینند (آروف^۶ و همکاران، ۲۰۲۳). در بسیاری کشورها ورزش مدارس به‌عنوان پلی برای رسیدن به بزرگ‌ترین موفقیت‌های ورزشی یاد می‌شود. در این زمینه کشور چین با گسترش ورزش در مدرسه به مدال‌های پرتعدادی در بازی‌های المپیک دست پیدا کرده است. این کشور کارگروه‌های ویژه‌ای برای نظارت بر ورزش مدارس دارد (هی^۷ و همکاران، ۲۰۱۵). وابستگی ورزش قهرمانی به مدارس در کشور ایالات متحده آمریکا بیش از دیگر کشورها به چشم می‌خورد. این کشور بیشتر از الگوی چین برای توسعه ورزش در مدارس استفاده می‌کند. در این زمینه مدارس ژاپن از زنگ ورزش به‌عنوان شروعی برای شکل دادن قهرمانان آینده ژاپن در المپیک و جهان نام می‌برند. همچنین در سوئد یک دانش‌آموز ورزشکار تا هیجده سالگی علاوه بر برخورداری از انواع امکانات رایگان آموزشی، از تمام تسهیلات و امکانات ورزشی رایگان نیز بهره‌مند است (ترودیائو و شفارد^۸، ۲۰۰۸).

1. Bull
2. Mizdrak
3. Khan
4. White
5. Smith
6. Arufe
7. He
8. Trudeau & Shephard

شایان توجه است که با توجه به رویکرد اجتماعی-اکولوژیکی (ژانگ^۱ و همکاران، ۲۰۲۳) عوامل بین فردی، محیطی و سیاستی بر توسعه و ارتقاء کیفیت ورزش مدارس اثرگذار است. در زمینه عوامل بین فردی، حمایت اجتماعی، تسهیل کننده جدایی ناپذیر فعالیت بدنی و ورزش در کودکان و نوجوانان است، در این راستا کسانی که والدین و همسالانشان از نظر بدنی فعال هستند به احتمال زیاد خودشان فعال هستند (دیفیور^۲ و همکاران، ۲۰۲۳). در زمینه عامل دوم، محیط‌هایی که کودکان و نوجوانان در آن زندگی می‌کنند، درس می‌خوانند و بازی می‌کنند می‌تواند تأثیرات قابل توجهی بر رفتارهای مرتبط با فعالیت بدنی و سلامت آن‌ها داشته باشد. پارک‌ها، زمین‌های بازی، امکانات، دسترسی آسان به مکان‌های مهم و مکان‌های امن برای فعالیت، همگی تسهیل کننده‌های مهم فعالیت بدنی در کودکان و نوجوانان هستند. در نهایت، سیاست‌های دولت و اولویت‌های استراتژیک نقش مهمی در ارتقای فعالیت‌های بدنی و ورزش ایفا می‌کنند. بسیاری از محققان همچون کارل^۳ و همکاران (۲۰۲۳) معتقداند که موفقیت در ورزش قهرمانی و همگانی به موفقیت نهادهای آموزشی زمینه به اشاعه ورزش در مدارس گره خورده است. باین حال، محرومیت اجتماعی-اقتصادی عامل مهمی در بهره‌مندی از برنامه‌ها و طرح‌های ورزشی مرتبط با کیفیت بخشی به برنامه‌های ورزشی مدارس است (وارایچ^۴ و همکاران، ۲۰۲۲).

با افزایش سطوح محرومیت اجتماعی-اقتصادی ورزش و فعالیت بدنی سازمان یافته (روسکو^۵ و همکاران، ۲۰۱۹)، سواد بدنی و حرکتی (کودینوا^۶ و همکاران، ۲۰۲۱)، به شدت کاهش پیدا می‌کند و ظرفیت‌های بدنی و استعدادها ورزشی کودکان و نوجوانان کمتر شناخته شده و شکوفا می‌شود. باین حال در کشورمان در حوزه شهری زیرساخت‌های خوبی برای ورزش شهروندان تدارک دیده شده، اما در مناطق محروم و روستاها میزان توسعه این زیرساخت‌ها به شدت پایین است. کودکان و نوجوانان مناطق محروم و روستاها از ظرفیت‌ها و زیرساخت‌های ورزشی، کمترین بهره را می‌برند، سیاست‌های کلی دولت روی جلوگیری از مهاجرت روستاییان متمرکز شده است اما در عمل، پایین بودن سرانه زیرساخت‌های ورزشی و کم توجهی به حل این بی‌توانی و بی‌عدالتی، موجب محرومیت کودکان و نوجوانان روستایی و شهرستان‌های محروم از مشارکت در برنامه‌های ورزشی، کلاس‌های باکیفیت درس تربیت بدنی و شکوفایی استعدادها ورزشی آن‌ها شده است.

1. Zhang
2. Defever
3. Carl
4. Waraich
5. Roscoe
6. Kudinova

به‌طور کلی در میان دروسی که در نظام آموزش و پرورش در برنامه درسی دانش‌آموزان در مقاطع مختلف گنجانده شده است، زنگ ورزش یا درس تربیت‌بدنی در حکم یکی از دروس اصلی است. در سند تحول بنیادین تعلیم و تربیت کشور، هدف غایی در آموزش و پرورش، تربیت دانش‌آموزان در همه ساحت‌های تعلیم و تربیت و دستیابی به حیات طیبه است. یکی از ساحت‌های شش‌گانه تعلیم و تربیت، ساحت زیستی-بدنی است. باین‌حال درحالی‌که دمچینکوا و همکاران (۲۰۲۱) در پژوهش خود عنوان نمود که معلمان ضربان قلب فرایند نوآوری برنامه درسی هستند و همچنین عوامل دیگری نظیر اندازه کلاس (هستی^۱، ۲۰۲۰)، بودجه (ترنر^۲ و همکاران، ۲۰۱۷)، نسبت معلم به دانش‌آموز (هستی، ۲۰۲۰)، نوع ورزش (بانویل و همکاران، ۲۰۲۱)، میزان مشارکت والدین (کیللی^۳ و همکاران، ۲۰۱۹) همچنین دسترسی و به مواد آموزشی با کیفیت (ماتیسیا^۴، ۲۰۱۹) از عوامل مهم اجرای برنامه درسی تربیت‌بدنی به‌صورت باکیفیت و شایسته است. مظلومیان و مرادی (۲۰۲۰) در تحقیق خود پی بردند که کمبود شدید معلم در مناطق محروم، شرایط سخت زندگی در این مناطق و در نظر نگرفتن امکانات ویژه برای ایشان منجر به استفاده‌ی اجباری از دیپلمه‌های غیرکارآمد به‌عنوان حق‌التدریس یا سرباز معلم شده است؛ این امر خود منجر به بازتولید فقر آموزشی در این مناطق می‌شود. بهرامی و همکاران (۲۰۱۹) در تحقیق خود که به بررسی عارضه‌یابی ورزش در مدارس مناطق محروم کشور پرداخته بودند، پی بردند که وضعیت عارضه‌های شناسایی‌شده از جمله اهداف، ساختار، پاداش، سازوکارهای مفید، ارتباطات و رهبری در شرایط نامطلوبی قرار دارند. همچنین رنجبری و همکاران (۲۰۱۸) در تحقیق خود که با هدف تحلیل موانع فقرزدایی ورزشی در ایران انجام گرفت، پس از بررسی‌های خود پی بردند که برخی موانع از جمله توجه نکردن خانواده‌ها به ورزش در مناطق محروم و فقیرنشین کشور، وجود تغییرات طبیعی و جغرافیایی در برخی مناطق محروم و ایجاد برخی معضلات طبیعی در این مناطق، نبود برنامه‌های آموزشی در حوزه ورزش در مناطق محروم و فقیرنشین، ضعف فرهنگی در خصوص استفاده‌ی تمامی اقشار و گروه‌های حاضر در مناطق محروم و فقیرنشین، نبود واحدهای صنعتی و تولیدی در جهت حمایت از ورزش در مناطق محروم و فقیرنشین کشور و توجه نکردن مدیران ارشد ورزشی کشور به مقوله توسعه ورزش در مناطق محروم و فقیرنشین کشور در گروه متغیرهای مستقل اصلی مشخص شدند

1. Demchenko
2. Haštie
3. Turner
4. Kilile
5. Mutisya

که سبب ایجاد و شکل‌گیری سایر موانع می‌شوند. گارنرپورکیس^۱ و همکاران (۲۰۲۰) در تحقیقی، پس از بررسی‌های خود پی بردند که برخی راهکارها از جمله ارائه کلاسهای رایگان برای افراد ضعیف جامعه، ارزیابی رایگان فردی و تسهیل میزان مشارکت افراد محروم در فعالیتهای بدنی میتواند نقش مهمی در جهت بهبود فعالیتهای ورزشی در مناطق محروم داشته باشد.

به‌طور کلی مدارس و دانش‌آموزان مناطق محروم با چالش‌های متنوعی به واسطه عدم توجه به ورزش مدارس به‌خصوص در مناطق محروم کشور روبرو هستند. عدم توجه به استعدادها و نیازهای ورزشی و حرکتی دانش‌آموزان و نبود برنامه‌های ساختارمند در این مناطق باعث شده تا به نوعی چالش‌های در زمینه توسعه ورزش‌های سازمان‌یافته و سواد حرکتی در این مناطق شکل گیرد. با این توجه، ضرورت انجام تحقیقات جامع در راستای تقویت وضعیت ورزش مدارس به‌خصوص در مناطق محروم کشور به‌خوبی درک می‌گردد. خلأ تحقیقاتی در این حوزه سبب گردیده است تا ابهامات اساسی در مسیر برنامه‌ریزی و گسترش ورزش مدارس در مناطق محروم کشور وجود داشته باشد. از سوی دیگر، با توجه به اهمیت ورزش در مدارس، اما روند یکسانی در جهت توسعه ورزش در تمامی مناطق ایجاد نگردیده است. به‌صورتی که امروزه در برخی محیط‌ها روند توسعه ورزش به‌صورت یکسان نبوده و مشکلات عمده‌ای در حوزه ورزش مدارس به‌خصوص در مناطق محروم کشور ایجاد کرده است. این مسئله سبب گردیده است تا انجام تحقیق حاضر نقش مهمی در روند شکل‌گیری شواهد علمی و عملی در خصوص کیفیت‌بخشی و کارآمدسازی درس تربیت‌بدنی در مناطق محروم ایجاد نماید. به عبارتی، ایجاد این شواهد میتواند ضمن مشخص نمودن ضعف‌های موجود در این حوزه، منجر به ایجاد راهکارهایی در جهت بهبود وضعیت درس تربیت‌بدنی در مناطق محروم گردد. این مسئله می‌تواند روند توسعه ورزش مدارس را تحت شعاع قرار دهد و در نهایت منجر به ایجاد شواهدی در خصوص بهبود برنامه‌ریزی در حوزه ورزش مدارس به‌خصوص در مناطق محروم کشور ایران گردد. لذا پژوهش حاضر در پی پاسخ به این سؤال است که مدل کارآمد درس تربیت‌بدنی در مناطق محروم چگونه است؟

روش‌شناسی

رویکرد تحقیق حاضر از نوع کیفی بوده که با روش گرندد تئوری^۲ انجام شده است. روش گرندد تئوری معمولاً به سه شیوه سیستماتیک، نوحاسته و سازگارا (ساخت‌گرایانه)

1. Garner-Purkis
2. Grounded Theory

اجرا میشود. در تحقیق حاضر از روش سیستماتیک که به استراوس و کوربین^۱ نسبت داده میشود، برای تجزیه و تحلیل داده‌ها استفاده شده است. این روش دارای ۶ بعد اصلی است: شرایط علی، پدیده اصلی، راهبردها، شرایط زمینه‌ای، شرایط مداخله‌گر، راهبردها و پیامدها. روش سیستماتیک خود دارای سه مرحله اصلی کدگذاری باز، محوری و انتخابی است. جامعه آماری این پژوهش شامل نخبگان دانشگاهی (سابقه انجام حداقل دو پژوهش در زمینه موضوع پژوهش) و صاحب‌نظران حوزه تربیت‌بدنی در مدارس و گروه‌های های آموزشی فعال مناطق محروم، دبیران تربیت‌بدنی با سابقه فعالیت در مناطق محروم و مدیران مدارس مناطق محروم (سابقه حداقل ۵ سال فعالیت در این مناطق و تحصیلات دکتری) که به صورت هدفمند مورد مصاحبه قرار می‌گیرند و تا زمان رسیدن به اشباع نظری فرایند مصاحبه ادامه پیدا می‌کند. مناطق محروم استان کرمان به‌عنوان جامعه آماری در نظر گرفته شد. لیست تقریبی از جامعه آماری تهیه شد که شامل ۱۰۲ نفر بودند. سپس با آن‌ها مکاتباتی صورت گرفت و از این تعداد، ۵۷ نفر اعلام آمادگی نمودند. سپس به ترتیب لیست، با آن‌ها مصاحبه انجام شد. مصاحبه‌ها در برخی موارد به صورت حضوری و در سایر موارد به دلیل دوری مسافت به صورت فایل متنی از طریق ارسال ایمیل، در واتساپ، تلگرام، ایتا و برخی نیز به صورت تلفنی و تماس تصویری انجام شد. مصاحبه‌ها تا رسیدن به اشباع نظری ادامه یافت (۲۰ مصاحبه).

جهت بررسی روایی از قابلیت باورپذیری (اعتبار)، انتقال‌پذیری و تأییدپذیری و برای سنجش پایایی از مطالعه حسابرسی فرایند و توافق درون موضوعی دو کدگذار استفاده گردید (جدول ۱).

جدول ۱. روایی و پایایی بخش کیفی

نتیجه	روش		
تأیید	تأیید فرایند پژوهش توسط هفت متخصص	قابلیت باورپذیری (اعتبار)	روایی
تأیید	استفاده از دو کدگذار جهت کدگذاری چند نمونه مصاحبه		
تأیید	نظرات سه متخصص که در پژوهش مشارکت نداشتند	انتقال‌پذیری	
تأیید	ثبت و ضبط تمامی مصاحبه‌ها	تأییدپذیری	

تأیید	در اختیار قرار دادن اطلاعات به اساتید راهنما و مشاور	مطالعه حسابرسی فرآیند	پایایی
تعداد کل کدها: ۹۹ تعداد کل توافقات: ۴۰ تعداد کل عدم توافقات: ۱۹ پایایی بین دو کدگذار: ۸۰/۸٪ بیشتر از ۶۰٪ و تأیید پایایی	تحلیل سه مصاحبه توسط محقق و همکار و مشخص نمودن کدهای مشابه و غیرمشابه	توافق درون موضوعی دو کدگذار	

در این راستا استملر^۱ (۲۰۰۱)، در پژوهش خود میزان پایایی بیشتر از ۶۰ صدم را مورد تأیید و قابل قبول بیان نمود. لازم به ذکر است که کدگذاری‌ها به صورت دستی انجام گردید.

یافته های پژوهش

نتایج جمعیت شناختی پژوهش در جدول ۲ گزارش شده است:

جدول ۲. توصیف ویژگیهای جمعیت شناختی مصاحبه شوندهگان

کد مصاحبه شونده	جنسیت	سن	سابقه شفاهی	گروه	کد مصاحبه شونده	جنسیت	سن	سابقه شفاهی	گروه
P۱	مرد	۵۵	۳۰	استاد	P۱۱	مرد	۴۳	۲۱	مدیر
P۲	مرد	۴۲	۲۲	گروه آموزشی	P۱۲	زن	۴۰	۱۸	دبیر
P۳	زن	۳۸	۲۰	دبیر	P۱۳	مرد	۴۷	۲۴	دبیر
P۴	مرد	۴۰	۱۵	استاد	P۱۴	مرد	۴۵	۱۹	استاد
P۵	مرد	۵۰	۲۷	استاد	P۱۵	زن	۴۰	۱۷	مدیر
P۶	مرد	۴۴	۲۱	مدیر	P۱۶	مرد	۵۸	۳۲	استاد
P۷	مرد	۴۹	۲۵	مدیر	P۱۷	مرد	۴۵	۲۲	گروه آموزشی
P۸	زن	۳۷	۱۱	استاد	P۱۸	مرد	۴۴	۲۵	مدیر
P۹	زن	۴۳	۲۱	گروه آموزشی	P۱۹	زن	۵۱	۲۷	استاد
P۱۰	مرد	۴۰	۲۱	دبیر	P۲۰	مرد	۴۳	۲۴	دبیر

در بخش کدگذاری، نخست همه مصاحبه‌ها مورد بررسی قرار گرفتند و پس از بررسی و تجزیه و تحلیل مصاحبه‌ها فرآیند کدگذاری آغاز گردید. به منظور جمع‌آوری اطلاعات و

پوشش مدل پژوهش از طریق مطالعه کتب، مقالات و نیز با استفاده از نظر متخصصین تعداد ۶ سؤال به عنوان سؤالات مصاحبه مورد تأیید قرار گرفت. در نهایت با انجام مراحل مختلف کدگذاری و تعیین عوامل مرتبط، تعداد ۶۸ کد در قالب ۶ مقوله اصلی مرتبط با مدل مدیریت کارآمد درس تربیت بدنی در مناطق محروم شناسایی شدند.

در ادامه، کدگذاری باز و محوری مصاحبه‌شونده‌ها در هر ۶ بعد اصلی مدل پارادایمی استراوس و کوربین، به صورت مجزا ارائه شده است.

شرایط علی:

جدول ۳. خلاصه کدگذاری باز و محوری مصاحبه‌شونده‌ها برای شناسایی شرایط علی

مفاهیم	مقوله‌ها	
سابقه شغلی معلمان	معلمان ورزش	
ویژگیهای فری و شخصیتی معلمان		
تخصص و تجربه معلمان ورزش		
انگیزه شغلی معلمان ورزش		
صبر معلمان		
مسئولیت‌پذیری و دلسوزی معلمان		
نوآوری و خلاقیت در تدریس درس تربیت بدنی		نیروی انسانی
توانایی استفاده از حداقل امکانات با حداکثر بازدهی در آموزش درس تربیت بدنی		
آشنایی با روشهای نوین آموزشی		
دغدغه مندی درس تربیت بدنی از سوی کارکنان و مدیران آموزش و پرورش مناطق محروم	کارکنان و مدیران آموزش و پرورش	
میزان همکاری کارکنان و مدیران آموزش و پرورش با معلمان تربیت بدنی مدارس مناطق محروم		
میزان تأمین حداقل نیازهای ورزشی دانش آموزان مناطق محروم		

تفاوت اولویت‌بندی‌های آموزشی سیستم آموزشی مناطق محروم با غیر محروم	ماهیت مناطق محروم
تفاوت دغدغه‌های معلمان تربیت‌بدنی مناطق محروم با غیر محروم	
تفاوت دغدغه‌های والدین دانش‌آموز مناطق محروم با غیر محروم در اولویت‌بندی درس تربیت‌بدنی نسبت به سایر دروس	
تفاوت دغدغه‌های دانش‌آموزان مناطق محروم با غیر محروم	

نتایج نشان داد که ۱۶ کد مفهومی و ۲ مقوله اصلی از ابعاد و مؤلفه‌های شرایط علی مؤثر بر مدیریت کارآمد درس تربیت‌بدنی در مناطق محروم میباشد.

جدول ۴. خلاصه کدگذاری باز و محوری مصاحبه‌شونده‌ها برای شناسایی عوامل زمینه‌ای

مقوله‌ها	مفاهیم
امکانات	زمین اختصاصی ورزش مدارس
	وسایل ورزشی (توپ، راکت، دروازه، تور)
	خط‌کشی زمینه‌ای ورزشی
قوانین و مقررات	دسترسی و حمل‌ونقل به مراکز ورزشی برای دانش‌آموزان مناطق محروم
	وجود قوانین حمایتی در ورزش مناطق محروم
	قوانین استخدامی در مناطق محروم برای حذف معلمان ورزش
فرهنگی	قوانین حمایت از بنگاه‌های اقتصادی حامی ورزش مناطق محروم
	فرهنگ ورزش در دانش‌آموزان در مناطق محروم
	فرهنگ ورزش در خانواده‌های مناطق محروم
	میزان همراهی فعالیتهای فرهنگی با ورزش در مدارس مناطق محروم
	میزان فرهنگ‌سازی ورزش در مناطق محروم

نتایج نشان داد که ۱۱ کد مفهومی و ۳ مقوله اصلی از ابعاد و مؤلفه‌های عوامل زمینه‌ای مؤثر بر مدیریت کارآمد درس تربیت‌بدنی در مناطق محروم میباشد.

مفاهیم	مقوله‌های فرعی
هزینه بالای تأمین وسایل ورزشی موردنیاز درس تربیت‌بدنی مناطق محروم	اقتصادی
حقوق کم معلمان ورزش مناطق محروم	
نداشتن مزایای شغلی و مالی به‌خصوص برای معلمان ورزش مناطق محروم	
عدم توانایی خانواده‌ها در مناطق محروم برای تأمین وسایل موردنیاز ورزشی فرزندشان (کفش ورزشی)	
بودجه کم آموزش و پرورش نسبت به سایر سازمانها	
مفاهیم	مقوله‌های فرعی
کمبود تعداد معلمان ورزش در مناطق محروم	معلم ورزش
عدم انگیزه معلمان ورزش باسابقه و متخصص برای فعالیت در مناطق محروم	
سرباز و کم‌سواد بودن معلمان ورزش مناطق محروم	
سختی مسیر حضور در مدارس مناطق محروم برای معلمان	
عدم امکان اسکان دائمی معلمان ورزش مناطق محروم	
وضعیت جغرافیایی مناطق محروم	محیطی
وجود برخی معضلات طبیعی در مناطق محروم	
تراکم پایین جمعیتی مناطق محروم (پراکندگی بالا)	
خلاقانه و نوآورانه نبودن محتوای درس تربیت‌بدنی مختص مناطق محروم	محتوای آموزشی
یکسان بودن محتوای آموزشی درس تربیت‌بدنی برای شهرها و روستاها، مناطق برخوردار و محروم	

نتایج نشان داد که ۱۵ کد مفهومی و ۴ مقوله اصلی از ابعاد و مؤلفه‌های عوامل مداخله‌گر مؤثر بر مدیریت کارآمد درس تربیت‌بدنی در مناطق محروم میباشد.

جدول ۶. خلاصه کدگذاری باز و محوری مصاحبه‌شونده‌ها برای شناسایی راهبردهای مؤثر

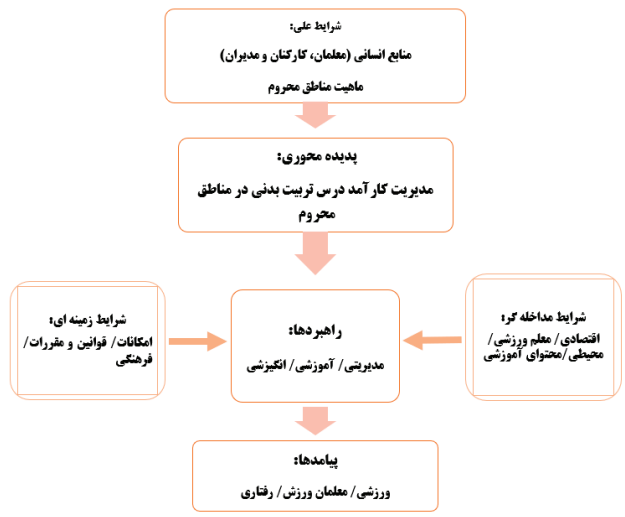
مفاهیم	مقوله‌های فرعی	مقوله‌های اصلی
تدوین برنامه استراتژیک، بلندمدت، کوتاه‌مدت به منظور مدیریت کارآمد درس تربیت‌بدنی در مناطق محروم	برنامه‌ریزی	مدیریتی
برنامه‌ریزی در جهت بهبود زیرساخت‌های ورزشی مدارس مناطق محروم		
تشکیل تیم برنامه‌ریزی متشکل از خبرگان تربیت‌بدنی مدارس به منظور رفع چالش‌های مدیریت کارآمد درس تربیت‌بدنی مناطق محروم		
استفاده از نظرات معلمان ورزش با سابقه در مناطق محروم در خصوص رفع مشکلات و چالش‌های پیش روی مدیریت کارآمد درس تربیت‌بدنی مدارس مناطق محروم		
تشکیل تیم‌های مسئول به منظور اجرای برنامه‌های تدوین شده (تیمسازی)	سازمان‌دهی	
تخصیص وظایف و شرح شغل اعضای تیم	بودجه‌بندی	
تأمین بودجه موردنیاز برای اجرای برنامه‌های تدوین شدن		
اجرای برنامه‌ها با حداقل هزینه‌ها	نظارت	
نظارت بر روند اجرای برنامه‌های تدوین شده		
ارائه بازخورد به مدیران ارشد آموزش و پرورش در خصوص نحوه اجرای برنامه‌های تدوین شده		
ایجاد خلاقیت و نوآوری در آموزش تربیت‌بدنی مدارس توسط معلمان ورزش	آموزشی	
بررسی نکات و محتوای آموزشی کشورهای پیشرو در ورزش مدارس با کمترین هزینه و وسیله		
افزایش آزادی عمل معلمان تربیت‌بدنی برای ارائه نوآوری و خلاقیت در برنامه درسی تربیت‌بدنی در مناطق محروم		
استفاده از آموزش‌های روز در برنامه درسی درس تربیت‌بدنی		
رتبه‌بندی معلمان بر اساس میزان خلاقیت و نوآوری در برنامه درسی تربیت‌بدنی	انگیزشی	
ارائه مشوق‌های مالی و غیرمالی به معلمان ورزش خلاق و نوآور در مناطق محروم		

نتایج نشان داد که ۱۶ کد مفهومی و ۳ مقوله اصلی از ابعاد و مؤلفه‌های راهبردهای مدیریت کارآمد درس تربیت‌بدنی در مناطق محروم می‌باشد.

جدول ۷. خلاصه کدگذاری باز و محوری مصاحبه‌شونده‌ها برای شناسایی پیامدهای مؤثر

مفاهیم	
ورزشی	بهبود فعالیت بدنی دانش‌آموزان در مناطق محروم
	افزایش علاقه‌مندی به درس ورزش در مدارس
	شناسایی استعدادهای ورزشی در مدارس
	ایجاد شور و نشاط ورزشی در مدارس
	افزایش زیرساخت‌های ورزشی در مدارس مناطق محروم
	افزایش بودجه ورزشی مدارس مناطق محروم
معلمان ورزش	افزایش انگیزه و علاقه معلمان ورزش مدارس مناطق محروم به فعالیت بیشتر
	افزایش تعداد معلمان ورزش
رفتاری	افزایش عدالت آموزشی در مدارس مناطق محروم
	کاهش بزهکاری

نتایج نشان داد که ۱۰ کد مفهومی و سه مقوله از پیامدهای مدیریت کارآمد درس تربیت‌بدنی در مناطق محروم می‌باشد. در ادامه، مدل نهایی پژوهش در شکل ۱ آورده شده است.

شکل ۱. مدل مدیریت کارآمد درس تربیت‌بدنی در مناطق محروم

الگوی مدیریت کارآمد درس تربیت‌بدنی در مناطق محروم، متأثر از شرایط علی (منابع انسانی و ماهیت مناطق محروم) است و با در نظر گرفتن راهبردهای استخراجی (مدیریتی، آموزشی و انگیزشی) که متأثر از شرایط زمینه‌ای (امکانات، قوانین و مقررات و فرهنگی) و شرایط مداخله‌گر (اقتصادی، معلم ورزش، محیطی و محتوای آموزشی) میباشد، میتواند شاهد ظهور پیامدهای ورزشی، بهبود وضعیت معلمان ورزش و رفتاری بود.

نتیجه‌گیری

هدف از تحقیق حاضر، طراحی مدل مدیریت کارآمد درس تربیت‌بدنی در مناطق محروم بود. الگوی مدیریت کارآمد درس تربیت‌بدنی در مناطق محروم، متأثر از شرایط علی (منابع انسانی و ماهیت مناطق محروم) است و با در نظر گرفتن راهبردهای استخراجی (مدیریتی، آموزشی و انگیزشی) که متأثر از شرایط زمینه‌ای (امکانات، قوانین و مقررات و فرهنگی) و شرایط مداخله‌گر (اقتصادی، معلم ورزش، محیطی و محتوای آموزشی) میباشد.

نتایج پژوهش حاضر نشان داد که عواملی همچون منابع انسانی و ماهیت مناطق محروم از شرایط علی مدل مدیریت کارآمد درس تربیت‌بدنی در مناطق محروم می‌باشد. در این زمینه شایان توجه است که تربیت‌بدنی در مدارس به دانش‌آموزان کمک می‌کند تا توانایی‌های جسمی خود همچون استقامت، انعطاف، نیروی عضلانی و قدرت قلبی-عروقی را تقویت کنند، روحیه و انرژی مثبت خود را افزایش و استرس و اضطراب خویش را کاهش دهند (روسلیفی^۱ و همکاران، ۲۰۲۳). شرکت در فعالیت‌های ورزشی و تیمی می‌تواند مهارت‌های اجتماعی مانند همکاری، تعامل اجتماعی و رهبری را در آن‌ها تقویت کند (مرسیرو^۲ و همکاران، ۲۰۲۳). درعین‌حال تحقیقات نشان می‌دهد که دانش‌آموزانی که در برنامه تربیت‌بدنی فعال هستند، عملکرد تحصیلی بهتری دارند که ممکن است در اثر بهبود تمرکز، حافظه و مهارت‌های شناختی دانش‌آموزان باشد (رازماتوویچ^۳ و همکاران، ۲۰۲۳). درعین‌حال بهبود کیفیت ساعات درس تربیت‌بدنی در مناطق کمتر برخوردار می‌تواند به ترویج فرهنگ ورزش و سبک زندگی سالم در بین دانش‌آموزان این مناطق منجر شود (رود^۴ و همکاران، ۲۰۲۰). باین‌حال منابع انسانی در زمینه ورزش در مناطق محروم نقش بسیار مهمی دارند. این مناطق معمولاً با مشکلات اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی روبه‌رو هستند که می‌تواند به کاهش دسترسی به فعالیت‌های ورزشی افراد از آن‌ها منجر شود. این در حالی است که افراد متخصص و آگاه در زمینه ورزش می‌توانند برنامه‌های آموزشی مناسبی

1. Rocliffe
2. Mercier
3. Ruzmatovich
4. Rudd

را برای جوانان و بزرگسالان در مناطق محروم ارائه دهند. این برنامه‌ها می‌توانند به افزایش آگاهی و توانمندی دانش‌آموزان در زمینه ورزش و فعالیت بدنی کمک کنند. منابع انسانی می‌توانند دانش‌آموزان را به تشکیل گروه‌های ورزشی دانش‌آموزی، کانون‌ها و انجمن‌های ورزشی تخصصی در مدارس تشویق کنند (مارتینز^۱ و همکاران، ۲۰۲۰). همچنین منابع انسانی همچون معلمان متخصص می‌توانند به ترویج فرهنگ ورزش در مناطق محروم کمک کنند. این موارد شامل برگزاری رویدادها، کارگاه‌ها و برنامه‌های جذاب ورزشی است که به جوامع محلی امکان می‌دهد به فعالیت‌های ورزشی شرکت کنند (لاهمن و همکاران، ۲۰۲۳). به‌صورت ویژه‌تر، معلم ورزش تخصصی دارای دانش فنی و علمی گسترده‌ای در زمینه تربیت‌بدنی، آموزش ورزشی، برنامه‌ریزی تمرینات، اصول ایمنی و انتخاب مناسب تکنیک‌ها و تجهیزات ورزشی است و می‌تواند کیفیت بالاتری را برای ساعات تربیت‌بدنی دانش‌آموزان مناطق محروم به همراه داشته باشد (دکسکانو^۲، ۲۰۲۳). در این راستا معلم ورزش تخصصی توانایی طراحی و اجرای برنامه‌های آموزشی مناسب برای دانش‌آموزان را دارد که به توسعه فیزیکی، روانی، اجتماعی و حتی تحصیلی آن‌ها کمک می‌کند، همچنین به‌عنوان یک رهبر و الگوی مناسب برای دانش‌آموزان در زمینه ورزش و فعالیت‌های بدنی عمل کند و آن‌ها را به تحقق هدف‌های ورزشی و بهبود عملکرد خود تشویق کند و قادر است نیازها، مشکلات و توانمندی‌های دانش‌آموزان را تشخیص داده و برنامه‌های آموزشی مناسب برای رفع این مشکلات ارائه کند. باین‌حال تأمین نیروی انسانی متخصص برای مناطق محروم از جمله مؤلفه‌های اصلی عدالت آموزشی است که وزارت آموزش و پرورش با توجه به تعداد بالای فارغ‌التحصیلان تخصصی رشته تربیت‌بدنی، می‌بایست از آن‌ها استفاده کند و کیفیت تعلیم و تربیت در ساعات تربیت‌بدنی را ارتقاء دهد. درعین‌حال دغدغه‌مندی درس تربیت‌بدنی از سوی کارکنان و مدیران آموزش و پرورش مناطق محروم و توسعه همکاری کارکنان و مدیران آموزش و پرورش با معلمان تربیت‌بدنی مدارس مناطق محروم و تلاش برای تأمین حداقل نیازهای ورزشی دانش‌آموزان مناطق محروم بسیار حائز اهمیت است. باین‌حال در تأیید نتایج به‌دست‌آمده، رود و همکاران (۲۰۲۰) و جمشید^۳ (۲۰۲۳) بر اهمیت منابع انسانی متخصص در توسعه فعالیت‌های بدنی و ورزشی به‌ویژه در مدارس تأکید کردند.

در زمینه ماهیت مناطق محروم نیز می‌توان گفت دانش‌آموزان در مناطق محروم ممکن است با شرایط اقتصادی نامساعدی مواجه باشند که این موضوع می‌تواند دغدغه‌های مالی برای آن‌ها ایجاد کند، از جمله دسترسی محدود به امکانات و تجهیزات آموزشی و فرهنگی،

1. Martínez
2. Dexqonov
3. Jamshid

با این حال توجه ویژه به ساعات تربیت بدنی و ورزش در مناطق محروم و تأمین نیروی انسانی و محتوای آموزشی مناسب می‌تواند فوائد فردی و اجتماعی زیادی همچون افزایش سلامتی جسمانی، تقویت روابط اجتماعی، ترویج هویت فردی و جمعی، بهبود ادراک از عدالت آموزشی و افزایش همبستگی اجتماعی به همراه داشته باشد. کیفیت مناسب ساعات تربیت بدنی می‌تواند به توسعه مهارت‌های فردی دانش‌آموزان کمک کند و استعدادها را شناسایی و پرورش دهد. این امر می‌تواند به افزایش اعتماد به نفس و انگیزه آن‌ها نیز کمک کند، در عین حال انگیزه شرکت در فعالیت‌های ورزشی و مشارکت در تیم‌ها و گروه‌های ورزشی می‌تواند از اقدامات ضد اجتماعی و خلاف عرف دانش‌آموزان جلوگیری کند (جاگل^۱ و همکاران، ۲۰۲۳) که این عامل برای مناطق محروم بسیار حائز اهمیت است. در ادامه شایان توجه است که کیفیت مناسب ساعات تربیت بدنی می‌تواند ارزش‌هایی مثل رشد توانمندی‌های شخصی، انضباط، توانمندی فیزیکی و روحی، احترام، حفظ و گسترش میراث فرهنگی تقویت هویت منطقه‌ای را ترویج کند. با این حال مطالعاتی که به بررسی و ارزیابی رویکردهای نوآورانه در آموزش و پرورش در مناطق محروم و غیر محروم پرداخته‌اند پیشنهاد کرده‌اند که برای کیفیت بخشی ساعات تربیت بدنی، استفاده از فناوری‌های روز (سوسا^۲، ۲۰۲۳)، آموزش بر پایه مسئولیت اجتماعی (باینا^۳ و همکاران، ۲۰۲۳)، ارتقاء مشارکت دانش‌آموزان در فرآیند یادگیری (رازماتویچ^۴، ۲۰۲۳) بسیار حائز اهمیت و شایان توجه است. نتایج پژوهش حاضر نشان داد که راهبردهای استخراجی مدل مدیریت کارآمد درس تربیت بدنی در مناطق محروم شامل عوامل مدیریتی، آموزشی و انگیزشی است. در زمینه عوامل مدیریتی میتوان گفت برنامه‌ریزی تربیت بدنی در مناطق محروم می‌تواند شامل برنامه‌ها و فعالیت‌های متنوعی باشد که به منظور ارتقاء سلامتی و رشد فیزیکی، روحی و اجتماعی افراد در این مناطق انجام می‌شود. این اقدام شامل فراهم آوردن تجهیزات و منابع مورد نیاز برای انجام فعالیت‌های ورزشی در مناطق محروم است. این منابع می‌توانند شامل اماکن ورزشی، زمین‌های ورزشی، تجهیزات ورزشی و ... باشند که برای افراد این مناطق قابل دسترسی باشند. در عین حال برنامه‌های آموزشی تربیت بدنی باید بر اساس نیازها و شرایط محیطی و اجتماعی منطقه تنظیم شود. این برنامه‌ها می‌توانند شامل رشته‌های ورزشی مختلف، مهارت‌های بنیادین و حرکتی، مهارت‌های ورزشی و ... باشند که به افراد کمک کنند تا سلامتی و رشد فیزیکی خود را ارتقا دهند. برای سازمان‌دهی مناسب فرایند تعلیم و تربیت در ساعات درس تربیت بدنی، آموزش و ارتقاء دانش و مهارت‌های مربیان و

1. Jugl
2. Sousa
3. Baena

کارشناسان ورزشی در زمینه تربیت بدنی در این مناطق بسیار حیاتی است. آن‌ها باید با روش‌ها و تکنیک‌های مناسب برای ارائه برنامه‌های ورزشی آشنا باشند. می‌بایست برنامه‌های تربیت بدنی منظم و منسجمی همچون کلاس‌های ورزشی، تمرینات گروهی، رقابت‌های ورزشی و ... برای دانش‌آموزان در مناطق محروم برگزار شود و در انتها برنامه‌های تربیت بدنی باید به‌طور مداوم ارزیابی شوند تا اطمینان حاصل شود که اهداف تعیین‌شده به‌طور صحیح دنبال می‌شوند و دانش‌آموزان از برنامه‌ها بهره‌مندی می‌کنند.

در یک جمع‌بندی کاربردی، تدوین برنامه استراتژیک، بلندمدت، کوتاه‌مدت به‌منظور مدیریت کارآمد درس تربیت بدنی، برنامه‌ریزی در جهت بهبود زیرساخت‌های ورزشی مدارس مناطق محروم، تشکیل تیم برنامه‌ریزی متشکل از خبرگان تربیت بدنی مدارس به‌منظور رفع چالش‌های مدیریت کارآمد درس تربیت بدنی مناطق محروم و ارائه بازخورد به مدیران ارشد آموزش و پرورش در خصوص نحوه اجرای برنامه‌های تدوین‌شده برای توسعه کیفیت درس تربیت بدنی در مناطق محروم بسیار حائز اهمیت است.

در زمینه عوامل آموزشی، برای تقویت ورزش در مناطق محروم، آموزش مربیان و کادر فنی متخصص و مؤثر بسیار حائز اهمیت است. برنامه‌های آموزشی برای توسعه مهارت‌ها و دانش فردی در زمینه تربیت بدنی و ورزش می‌توانند به دانش‌آموزان کمک کنند تا مهارت‌های لازم برای حضور شایسته در محیط‌های ورزشی را بیاموزند. در این رابطه، گیراد^۱ و همکاران (۲۰۲۳) بر توانمندسازی علمی و فناورانه، بر ارائه محتوای به روز و کارآمد (آروف^۲، ۲۰۲۳) و جیانگ^۳ و همکاران (۲۰۲۳) بر آموزش مستمر تأکید کردند.

در زمینه عوامل انگیزشی نیز می‌توان گفت که حضور در مناطق کم‌برخوردار و محروم برای برخی معلمان به دلیل ارتباط نزدیک با دانش‌آموزان و احساس مسئولیت اجتماعی، جذاب است و تمایل به حضور در این مناطق دارند اما تعداد این معلمان قابل توجه و چشمگیر نیست، لذا برای افزایش انگیزه معلمان برای حضور در مناطق محروم باید تمهیداتی اندیشید. در این راستا ارائه فرصت‌های پیشرفت حرفه‌ای و پیشرفت شغلی می‌تواند انگیزه معلمان را افزایش دهد. این فرصت‌ها می‌توانند شامل ارتقاء رتبه و طبقه شغلی، افزایش حقوق و مزایا، ارائه فرصت‌های مسئولیت بیشتر و حضور در طرح‌ها و پروژه‌های نوآورانه باشند. باین حال جیانگ و همکاران (۲۰۲۳) ارائه بازخورد مثبت را از عوامل انگیزشی معلمان معرفی کردند. نتایج پژوهش حاضر نشان داد که عواملی همچون امکانات، قوانین و مقررات و عوامل فرهنگی از شرایط زمینه‌ای مدل مدیریت کارآمد درس تربیت بدنی در مناطق محروم

1. Girard
2. Arufe
3. Jiang

می‌باشد. در این زمینه مظلومیان و مرادی (۲۰۲۰) اظهار کردند که حمایت از فعالیت‌های ورزشی در مناطق محروم شامل توسعه خدمات و تجهیزات و حضور نیروی انسانی متخصص است. درعین حال توسعه برنامه‌های مشارکتی همچون همکاری وزارت آموزش و پرورش و وزارت ورزش و جوانان برای بهبود وضعیت مناطق محروم می‌تواند بسیار حائز اهمیت باشد استفاده از ظرفیت‌هایی مانند سازمان‌های مردم‌نهاد، گروه‌های جهادی و مشارکت مردمی در فرآیند برنامه‌ریزی و توسعه برنامه‌های مرتبط با ساعات درس تربیت‌بدنی در مناطق محروم نیز بسیار حائز اهمیت است. ایجاد فرصت‌های مشارکت و شناخت دقیق نیازها می‌تواند به طراحی برنامه‌های مؤثر کمک کند. درعین حال بهره‌گیری از تجربیات سایر کشورها نیز حائز اهمیت است. در این راستا کانادا یکی از کشورهایی است که برنامه‌های جامع و گسترده‌ای برای توسعه ورزش در مناطق دورافتاده و روستایی دارد. این برنامه‌ها شامل ارائه امکانات و تسهیلات ورزشی، آموزش و توسعه مربیان محلی، ترویج فعالیت‌های ورزشی در نوجوانان و کودکان و ارتقاء سطح فرهنگ و آگاهی ورزشی در این مناطق می‌شود (استودارت^۱ و همکاران، ۲۰۲۳). نروژ نیز برنامه‌های جامعی برای ارائه امکانات و تسهیلات ورزشی در مناطق روستایی دارد و از طریق ایجاد زیرساخت‌های مناسب و پشتیبانی مالی از این برنامه‌ها، به توسعه ورزش در این مناطق کمک می‌کند (استرلیو^۲ و همکاران، ۲۰۲۳). چین نیز برنامه‌های مؤثری برای توسعه ورزش در مناطق محروم دارد. این برنامه‌ها شامل ارائه برنامه‌های آموزشی و توسعه مهارت‌های ورزشی، ساخت و تجهیز امکانات ورزشی، ترویج فعالیت‌های ورزشی در کودکان و نوجوانان و تشویق افراد به مشارکت در ورزش‌های مختلف می‌شود (ژینگ^۳ و همکاران، ۲۰۲۳). کشورها با برنامه‌ها و سیاست‌های خود در زمینه توسعه ورزش در مناطق کمتر توسعه‌یافته و سنتی می‌توانند به‌به نتایج مطلوبی در زمینه توسعه قابلیت‌های فردی، رشد اجتماعی و شناخت استعداد‌های ورزشی برای کسب مقام‌های بین‌المللی دست یابند.

نتایج پژوهش حاضر نشان داد که عواملی همچون شرایط اقتصادی، معلم ورزش، عوامل محیطی و محتوای آموزشی از شرایط مداخله‌گر مدل مدیریت کارآمد درس تربیت‌بدنی در مناطق محروم می‌باشد. در این راستا میتوان اظهار کرد که دسترسی محدود به بانک‌ها، مراکز مالی و فرصت‌های سرمایه‌گذاری می‌تواند مشکلات اقتصادی را در مناطق محروم تشدید کند که این عوامل باعث کاهش تمایل نیروهای متخصص به حضور در این مناطق می‌شود درعین حال کمبود زیرساخت‌های اقتصادی مانند جاده‌ها، راه‌آهن و اینترنت و

1. Stoddart
2. Østerlie
3. Xing

تجهیزات و اماکن ورزشی می‌تواند این شرایط را تشدید کند. توسعه عوامل انگیزاننده برای حضور نیروی متخصص در این مناطق و همچنین توسعه امکانات و زیرساخت‌های عمومی و ورزشی در مناطق محروم می‌تواند بسیار حائز اهمیت و شایان توجه باشد و کیفیت ارائه درس تربیت‌بدنی را ارتقاء دهد. با توجه به اهمیت و نقش تعلیم و تربیت، به‌خصوص در ابعاد اقتصادی، سیاسی، اجتماعی و فرهنگی جامعه، ضروری است در جهت بهبود کیفیت آموزش و پرورش، فعالیت‌های اساسی صورت گیرد تا از به هدر رفتن سرمایه‌های انسانی و مادی جلوگیری شود. هر کشوری در جهان، بخش بزرگی از درآمد ملی خود را برای گسترش و بهبود کار آیی آن اختصاص می‌دهد. در واقع آموزش و پرورش رکن اساسی جوامع انسانی محسوب می‌شود و شناسایی عوامل مؤثر در بهبود کارکرد این نهاد، پیدا کردن نقاط قوت و ضعف آن و ایجاد تغییرات مفید با توجه به نیازهای جامعه از ضروریات است (حمیدی و همکاران، ۲۰۱۷، ۳۷). از سویی پارکاری^۱ و همکاران (۲۰۱۷) اشاره داشتند که مسیر رشد و توسعه ورزش در جامعه از ورزش مدارس عبور می‌کند که این مسئله ضرورت توجه به ورزش مدارس را بیش از پیش مهم مینماید. زنگ ورزش به‌عنوان یک مسئله مهم نقش اساسی و حیاتی در توسعه فرهنگ ورزشی در میان افراد به وجود آورده است. این در حالی است که عدم شفافیتها در مسیر ورزش مدارس در بسیاری از مناطق به‌خوبی درک می‌گردد (کریستیانسن و هولیهان^۲، ۲۰۱۷)، در جهت مدیریت کارآمد درس تربیت‌بدنی در مناطق محروم پیشنهاد می‌شود تا معلمان و دبیران تربیت‌بدنی از روش‌های فعال یادگیری در ساعات درس تربیت‌بدنی در این مناطق استفاده کنند زیرا ایجاد فعالیت‌های جذاب و مشارکتی می‌تواند علاقه و تعهد دانش‌آموزان به ورزش تقویت کند و زمینه حضور فعال آن‌ها را فراهم کند. پیشنهاد می‌شود هدف‌گذاری مطلوب مورد استفاده قرار گیرد زیرا تعیین اهداف مشخص و قابل‌دستیابی برای دانش‌آموزان می‌تواند انگیزه آن‌ها را افزایش دهد و همچنین اظهار تشویق و تحسین برای تلاش‌ها و پیشرفت‌های دانش‌آموزان و برگزاری رقابت‌های دوستانه و سالم می‌تواند اعتماد به نفس و انگیزه آن‌ها را افزایش دهد. توسعه امکانات و زیرساخت‌ها و توسعه همکاری‌های بین‌سازمانی و بهره‌گیری از ظرفیت‌های وزارتخانه‌های دیگر می‌تواند نتایج مطلوبی برای توسعه امکانات و زیرساخت‌ها به همراه داشته باشد، در این زمینه ترغیب و همکاری با خیرین، سازمان‌های مردم‌نهاد و گروه‌های جهادی مورد تأکید است. دعوت خانواده به مشارکت در برنامه‌های ورزشی و تشویق دانش‌آموزان توسط آن‌ها می‌تواند انگیزه ورزشی را در خارج از محیط مدرسه تقویت کند. در عین حال طرح‌های انگیزشی برای معلمان و ارائه محتوای آموزشی مناسب به آن‌ها می‌تواند کیفیت ساعات درس تربیت‌بدنی در مناطق محروم را ارتقاء دهد.

1. Parkkari

2. Kristiansen & Houlihan

اکبری، پریسا؛ گوهررستمی، حمیدرضا؛ بنار، نوشین. (۱۴۰۰). طراحی مدل مدیریت کیفیت نظام آموزش تربیت بدنی و ورزش در مدارس. نشریه مدیریت ورزشی، ۱۳(۴): ۱۲۹۵-۱۳۲۰.

پورکریمی هاوشکی، مجتبی. (۱۴۰۲). چیستی، چرایی و چگونگی تربیت بدنی در مدارس ابتدایی از منظر دانشجو معلمان دانشگاه فرهنگیان (پژوهشی پدیدارشناسانه). پژوهش در آموزش ابتدایی، ۵(۹): ۱۷-۳۲.

دلدار، ابراهیم؛ باقری راعب، قدرت الله؛ ابری، علی. (۱۴۰۲). ارائه الگوی بهره‌گیری از ظرفیت رسانه‌ها در توسعه نوآوری‌های آموزشی در برنامه درس تربیت بدنی. پژوهش‌های ارتباطی، ۳۰(۱۱۴): ۹۳-۱۱۵.

رنجبری، شیدا؛ آقازاده، اکبر؛ چمن گلی، عبدالله. (۱۳۹۷). تحلیل موانع فقرزدایی ورزشی در ایران. مطالعات مدیریت ورزشی، ۱۰(۵۰): ۶۳-۸۹.

روحي، انوشه؛ یکتایار، مظفر؛ خدامرادپور، مژگان. (۱۴۰۱). چالش‌های پیش‌روی آموزش درس تربیت بدنی در مدارس پس از کرونا در افق ۱۴۰۵. پژوهش در ورزش تربیتی، ۷(۴): ۷-۱۴.

Arufe-Giráldez, V., Sanmiguel-Rodríguez, A., Ramos-Álvarez, O., & Navarro-Patón, R. (2023). News of the Pedagogical Models in Physical Education—a Quick Review. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 20(3), 2586.

Baena-Morales, S., Merma-Molina, G., & Ferriz-Valero, A. (2023). Integrating education for sustainable development in physical education: fostering critical and systemic thinking. *International Journal of Sustainability in Higher Education*, 24(8), 1915-1931.

Bahrami, Sh; Ghobadi, B; Mohammadi, Sh. (2019). Study of sports complications in schools in deprived areas of the country, *Journal of School Management*, 7 (3), 87-102. (Persian (

Bull, S.S. Al-Ansari, S. Biddle, et al. (2020). World Health Organization 2020 guidelines on physical activity and sedentary behaviour. *Br J Sports Med*, 54 (24) (2020), p. 1451

Carl, J., Bryant, A. S., Edwards, L. C., Bartle, G., Birch, J. E., Christodoulides, E., ... & Elsborg, P. (2023). Physical literacy in Europe: The current state of implementation in research, practice, and policy. *Journal of Exercise Science & Fitness*, 21(1), 165-176.

Defever, E., Randall, V., & Jones, M. (2023). A realist case study inquiry of English primary school physical activity initiatives. *Sport, Education and Society*, 28(1), 30-43.

- Demchenko, I., Maksymchuk, B., Bilan, V., Maksymchuk, I., & Kalynovska, I. (2021). Training future physical education teachers for professional activities under the conditions of inclusive education. *BRAIN. Broad Research in Artificial Intelligence and Neuroscience*, 12(3), 191-213.
- Dexqonov, B. (2023). Preparation of future physical education teachers for innovative activities. *Models and methods in modern science*, 2(12), 82-86.
- Eyre, E. L., Adeyemi, L. J., Cook, K., Noon, M., Tallis, J., & Duncan, M. (2022). Barriers and Facilitators to physical activity and FMS in children living in deprived areas in the UK: qualitative study. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 19(3), 1717.
- Garner-Purkis, A., Alageel, S., Burgess, C., & Gulliford, M. (2020). A community-based, sport-led programme to increase physical activity in an area of deprivation: a qualitative case study. *BMC public health*, 20(1), 1-11.
- Girard, Stéphanie, Jean-François Desbiens, and Anne-Marie Hogue. "Effects of a training course on creation of an empowering motivational climate in physical education: a quasi-experimental study." *Physical Education and Sport Pedagogy* 28.1 (2023): 56-75.
- Hamidi, M; Vahdani, M, Khabiri, M; Ali Doust, E. (2017). Development of physical education strategies and sports activities of the Ministry of Education. *Journal of Family and Research*; 14 (1): 33-50. (Persian (
- He, M., Xiang, F., Zeng, Y., Mai, J., Chen, Q., Zhang, J., & Morgan, I. G. (2015). Effect of time spent outdoors at school on the development of myopia among children in China: a randomized clinical trial. *Jama*, 314(11), 1142-1148.
- Jamshid, B. (2023). Competence Requirements for Physical Education Teachers in Universal Educational Institutions. *Best Journal of Innovation in Science, Research and Development*, 2(9), 323-327.
- Jiang, M., Yu, H., He, J., Qian, G., & Bialas, M. (2023). Professional development workshop for physical education teachers in Southwest China: benefiting Tai Chi students with pedagogical content knowledge. *Sustainability*, 15(13), 10541.
- Jugl, I., Bender, D., & Lösel, F. (2023). Do sports programs prevent crime and reduce reoffending? A systematic review and meta-analysis on the effectiveness of sports programs. *Journal of Quantitative Criminology*, 39(2), 333-384.

- Khan, A., Mandic, S., & Uddin, R. (2021). Association of active school commuting with physical activity and sedentary behaviour among adolescents: A global perspective from 80 countries. *Journal of Science and Medicine in Sport*, 24(6), 567-572.
- Kudinova, V. A., Karpov, V. Y., Boldov, A. S., & Marinina, N. N. (2021). Motor skills training model to improve school physical education service quality. *Theory and practice of physical culture*, (7), 51-53.
- Lohmann, J., & Goller, A. (2023). Physical education teacher educators' subjective theories about sustainability and education for sustainable development. *International Journal of Sustainability in Higher Education*, 24(4), 877-894.
- Martínez-Andrés, M., Bartolomé-Gutiérrez, R., Rodríguez-Martín, B., Pardo-Guijarro, M. J., Garrido-Miguel, M., & Martínez-Vizcaíno, V. (2020). Barriers and facilitators to leisure physical activity in children: a qualitative approach using the socio-ecological model. *International journal of environmental research and public health*, 17(9), 3033.
- Mazlounian, S; Moradi Kochi, L. (2020). Factors Affecting the Quality of Education in Schools in Deprived Areas, First National Conference on Law, Jurisprudence and Culture, Shiraz.) Persian (
- Mercier, K., Simonton, K., Centeio, E., Barcelona, J., & Garn, A. (2023). Middle school students' attitudes toward physical activity and physical education, intentions, and physical activity behavior. *European physical education review*, 29(1), 40-54.
- Mizdrak, A., Shaw, C., Lynch, B., & Richards, J. (2021). The potential of school-based physical education to increase physical activity in Aotearoa New Zealand children and young people: a modelling study. *The New Zealand Medical Journal (Online)*, 134(1531), 23-5.
- Østerlie, O., & Kristensen, G. O. (2023). Norwegian Physical Education Teacher Education Students' Perceptions of the Subject Physical Education: A Qualitative Study of Students' Reflections before Starting Their Studies. *Education Sciences*, 13(5), 499.
- Parkkari, J., Pasanen, K., Jussila, A. M., Oksanen, R., Ojala, A., Autio, K., & Kannus, P. (2017). Sports and exercise safety in finland-live: an implementation program to sport clubs and schools. *br j Sports Med*, 51(4), 371-371.
- Ranjbari, Sh; Aghazadeh, A; Chaman Goli, A. (2018). Analysis of barriers to

sports poverty alleviation in Iran, *Sports Management Studies*, 10 (50), 86-63.) Persian (

- Rocliffe, P., Adamakis, M., O’Keeffe, B. T., Walsh, L., Bannon, A., Garcia-Gonzalez, L., & MacDonncha, C. (2023). The impact of typical school provision of physical education, physical activity and sports on adolescent mental health and wellbeing: A systematic literature review. *Adolescent Research Review*, 1-26.
- Roscoe, C. M., James, R. S., & Duncan, M. J. (2019). Accelerometer-based physical activity levels, fundamental movement skills and weight status in British preschool children from a deprived area. *European journal of pediatrics*, 178, 1043-1052.
- Rudd, J. R., Crotti, M., Fitton-Davies, K., O’Callaghan, L., Bardid, F., Utesch, T., & Foweather, L. (2020). Skill acquisition methods fostering physical literacy in early-physical education (SAMPLE-PE): Rationale and study protocol for a cluster randomized controlled trial in 5–6-year-old children from deprived areas of North West England. *Frontiers in Psychology*, 11, 517171.
- Ruzmatovich, U. S., & Shohbozjon G’ayratjon o’g, Q. (2023). Uzbekistan’s General Education School Physical Education Programme: A Curriculum Analysis. *Best Journal of Innovation in Science, Research and Development*, 2(5), 184-193.
- Smith, M., Mavoa, S., Ikeda, E., Hasanzadeh, K., Zhao, J., Rinne, T. E., & Cui, J. (2022). Associations between children’s physical activity and neighborhood environments using GIS: a secondary analysis from a systematic scoping review. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 19(3), 1033.
- Sousa, A. C., Ferrinho, S. N., & Travassos, B. (2023). The use of wearable technologies in the assessment of physical activity in preschool-and school-age youth: systematic review. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 20(4), 3402.
- Stemler, S. (2001). An overview of content analysis. *Practical Assessment, Research & Evaluation*, 7(17), 137-46.
- Stoddart, A. L., Humbert, M. L., Kerpan, S., Cameron, N., & Kriellaars, D. (2023). PLitPE: an intervention for physical literacy enriched pedagogy in Canadian elementary school physical education classes. *Physical Education and Sport Pedagogy*, 28(6), 675-691.

- Trudeau, F., & Shephard, R. J. (2008). Physical education, school physical activity, school sports and academic performance. *International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity*, 5(1), 10.
- Waraich, Y. I., & Yasmeen Iqbal, D. S. K. (2022). Effects of Socioeconomic Determinants on Physical Fitness Components in Children. *Journal of Positive School Psychology*, 6(8), 10648-10658.
- White, B., Bengoechea, E. G., Spence, J. C., Coppel, K. J., & Mandic, S. (2021). Comparison of physical activity patterns across large, medium and small urban areas and rural settings in the Otago Region, New Zealand. *The New Zealand Medical Journal (Online)*, 134(1534), 51-6.
- Wilson, O. W., Whatman, C., Walters, S., Keung, S., Enari, D., Chiet, A., & Richards, J. (2022). "Balance Is Better": The Wellbeing Benefits of Participating in a Breadth of Sports across a Variety of Settings during Adolescence. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 19(14), 8597.
- Xing, Z., & Qi, Y. (2023). Development of creativity in physical education teachers using interactive technologies: involvement and collaboration. *Education and information technologies*, 28(5), 5763-5777.
- Zhang, X., & Warner, M. E. (2023). Linking urban planning, community environment, and physical activity: a socio-ecological approach. *International journal of environmental research and public health*, 20(4), 2944.